

Izšla vsak dan razen sobot, nedelj in praznikov.
Issued daily except Saturdays, Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravljalni prostori:
2657 South Lawndale Ave.

Office of Publication:
2657 South Lawndale Ave.
Telephone, Rockwell 4904

Cena lista je \$6.00

Entered as second-class matter January 18, 1932, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879.

CHICAGO, ILL.: TOREK, 11. MARCA (MARCH 11), 1941

Subscription \$6.00 Yearly

ŠTEV.—NUMBER 49

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

Anglija razpravlja francoski grožnji

Arjan zahteva olajšanje blokade

MUSOLINI NA ALBANSKI FRONTI

London, 11. marca.—Člani vojne kabineta so se sinoči sestali in razpravljali o francoski grožnji, da bodo francoske boje ladje spremljale in napadle angliške boje ladje, če bodo te ladje ustavile parnike. Prejeli Churchill bo odgovoril, da katere stališče glede francoske blokade je pojasnil ad-jutant Jean Darlan, podpredsednik francoske vlade in zunanji minister.

ko bo Francija uresničila svojo grožnjo, se bo napetost v Veliki Britaniji povečala. Predstavnik angleškega ministra za ekonomska vojna je tudi naglasil, da bi Anglija bila blokadna, če bi dobila zalogo, da živila namenjena Angliji, ne bodo prišla v nemške roke. V Londonu prevladuje mnenje, da Hitler podpira francosko zahtevo z namenom, da izkorenini konflikt med francosko in nemško vojno mornarico.

otovo je, da Anglija ne bo imela blokade. To je razvidno iz naznanila, da bo premier Churchill govoril o francoski zahtevi v parlamentu.

alro, Egipt. 10. marca.—Angličani v italijanski Soma-li prodro 50 milj daleč dnevne kampanji, katere cilj je o-čistiti Abesinije, so včeraj za-greli Gabre-Darro, pokrajina v Egiptu. Vrhovno poveljstvo je, da so prvi angleški vo-diki oddelki oddaljeni le dve-milji od Harrara, mesta v podcentralnem delu Abesi-nije.

angleške čete bodo presekale železniško zvezo, ki teče iz Džibuti do Adenskem zalivu do Adis Ababe, glavnega mesta Egipta. Slednje leži 200 milj daleč od Harrara. Od tega mesta je le nekaj milj do Dire-dawa, važnega križišča omenje-železnice. Na strani Angli-je so bore abesinski patriotje, ki so pogladi Italijane iz dis-tanta Gojama. Abesinci zdaj sledujejo ostanke italijanske vojske, ki je zapustila trdnja-Burye zadnji teden. Ta leži na južni strani jezera Tsana.

brugi komuniste vrhovnega poveljstva pravi, da je bil Tri-poli, pristanišče mesto v zapad-ni Libiji, bombardiran iz zraka. Angličani letalci so metali bom-bu na železniške črte in le-talca v Tripolitani.

ene, Grčija. 10. marca.—Gr-čete na fronti v centralni Al-baniji so okupirale nove hri-be naslokih na italijanske po-zi-cije. Po okupaciji so Grki na-čeli italijansko obrambno crto in prebili v več krajih.

u objavljeno poročilo pravi, da je diktator Mussolini obiskal italijansko obrambno črto pri belenuju, albanskem mestu, kjer Grki obsegajo že več te-razov. Grke so informirali o italijanskem obisku ujeti ita-lijski vojniki. Ti so povedali, da sta bila dva člana Mussolini-vega kabineta, ki sta zapusti-li Italijo in odpotovala na alban-sko fronto, ujeta. Ujetnika sta poslali minister Giuseppe Bot-ti in Tullio Cianetti, podminis-tri korporacije.

London, 10. marca.—Nemška vojska je včeraj ponovno napadla po Londonu. Trije ro-jni letalci so metali zažigal-ke in razstrelne bombe na me-sto, ki so zanjete mnogo požar-ov.

Ameriški Irci za pomoč Angliji

Irska naj odpre luke angleškim ladjam

New York, 10. marca.—Grupa prominentnih ameriških Ircev je včeraj poslala kablogram z ape-lom Eammonu de Valeri, pred-sedniku Irske, naj odpre prista-nišča ob zapadni irski obali Ve-liki Britaniji. Angleške boje ladje in parniki naj bi imeli svoboden vstop v irske luke, "ker je življenska linija Velike Britanije in Združenih držav po-stala življenska linija civiliza-cije."

"Ta linija je zdaj ogrožena," se glasi apel, katerega je podpi-salo 129 prominentnih ameriških Ircev. "Ameriška politika je, da življenska linija ostane odprta. Irska lahko pomaga, da postane ta politika učinkovita."

Apel so med drugimi podpi-sali James Bryne, bivši predsed-nik newyorške univerze; Frank P. Fenton, organizatorični direk-tor Ameriške delavske federa-cije; Marc Connelly, pisatelj; dr. James J. Walsh, predsednik uni-verze Fordham; Ernest A. O'Brien, distriktni sodnik; Joseph A. Conry, bivši kongresnik; Charles C. O'Donnell, profesor na univerzi De Paul; Christo-pher T. Emmet, pisatelj, in John F. O'Ryan, bivši newyorški po-lisijski komisar.

Štiri osebe ubite v izgreduh v Siriji

Damask, Sirija, 10. marca.—Štiri osebe so bile ubite in mno-go ranjenih v izgreduh in de-monstracijah, ki so se pričele v znak protesta proti novim regu-lacijam francoskih avtoritet gle-de distribucije živeža. Izgredi so nastali tudi v Beirutu, Aleppu in drugih sirijskih mestih. Policija in vojske čete so bile mobilizi-rane za zatiranje izgrediv.

Gledališče se podrlo; 12 gasilcev ubitih

Brockton, Mass., 10. marca.—Dvanajst gasilcev je izgubilo živ-ljenje, šestnajst pa je bilo ranje-nih, ko se je udrila streha nad gle-dališčem v požaru, ki je uničil gledališče danes zjutraj. Enajst trupel žrtev so potegnili iz gore-če mase. Ogenj je nastal dve u-ri potem, ko so obiskovalci za-pustili gledališče.

(Dolje na 3. strani.)

JUGOSLAVIJA SE OTEPA NACIJSKE DOMINACIJE

Vlada išče izhoda iz kritične situacije

ODLOČITEV BO KMALU PADLA

Belgrad, 10. marca.—Pod pri-tiskom Hitlerjevega "povabila", naj se Jugoslavija pridruži osi-šču Rim-Berlin, se vlada premi-erja Cvetkovića bori za svoje življenje. Mrzlična posvetova-nja članov kabineta se nadalju-jejo. Bodočnost Jugoslavije je še zavita v meglo, čeprav zna-menja kažejo, da se bo uklonila in stopila na stran Nemčije in Italije.

Javnost še ni bila informira-na, kaj se godi za kulisami in ka-kovo daleč so prišla pogajanja z Nemci. Jugoslavija se igra s čas-om, da vidi, kdaj bo in če bo Hitlerjeva oborožena sila uda-rila po Grčiji preko Bolgarije. Polovica jugoslovanske armade je že mobilizirana. K orožju je bilo doslej pozvanih okrog mi-lijon mož.

Jugoslavija dela svoje zaključ-ke pod vodstvom kneza Pavla, regenta, ki nadomestuje mlade-ga kralja Petra. Situacija je silno kritična in vprašanje je, ali bo Jugoslavija razkosana tako kot so bile Čehoslovakija, Poljska in Rumunija, ali pa se bo fuzija Srbov, Hrvatov in Slo-vencev nadaljevala. Ta je v zadnjih tednih kot posledica ne-varnosti, ki preti državi, napre-dovala.

Na konferenci z jugoslovans-kim premierjem in zunanjim ministrom je Hitler obljubil za-ščito jugoslovanskih mej po zma-gi osište in miru, ki bi ga to na-rekovalo. Ponudba ni bila spre-jeta na konferenci in zdaj se do-znava, da jo je Hitler umaknil. Znano je dalje, da nacija podpi-rajto separatistično gibanje med Hrvati, katerega je nekdanj go-jila Italija. Razgovori med Vla-dimirjem Mačkom, podpredsed-nikom jugoslovanske vlade, in nemškim poslanikom Viktorjem von Herrenom se nadaljujejo.

Jugoslavija se še trudi v po-pustili gledališče.

Hitler snubi Turke, Portugalce

Postavijo naj se na stran Nemčije

Berlin, 10. marca.—Dve prija-teljici Velike Britanije na na-sprotnih koncih Evrope — Tur-čija in Portugalska — sta bili povabljeni, naj se pridružita Nemčiji. Nacijski krogi in tisk naglašajo, da bosta državi veliko pridobili, če se zvežeta s tretjim rajhom.

Časopisna agencija Dienst Aus Deutschland pravi, da Veli-ka Britanija ne more nadomes-titi Nemčije kot trgovke s Tur-čijo. Slednja je dobila 47 od-stotkov od vsega uvoženega bla-ga pred dvema letoma iz Nem-čije in samo enajst odstotkov iz Anglije. Celo po izbruhu voj-ne, ko je bila Turčija ekonom-sko naklonjena Veliki Britaniji, je Italija, zaveznica Nemčije, postala glavna izvoznica blaga v Turčijo.

Portugalska naj se tudi pri-druži Nemčiji v borbi proti Ve-liki Britaniji. Ona zdaj tvori zadnji člen v letalski zvezi med Anglijo in britskim imperijem, kar pomeni, da je zadnja luknja za Anglijo. Kljub temu izkazu-je Portugalska velik padec v tr-govini, ker se naslanja na An-glijo. Blaga ne more dobiti iz svojih kolonij direktno, temveč le preko Anglije.

Naciji so zanikali poročila, da sta rumunski diktator Antones-cu in maršal Goering, nemški le-talski minister, govorila na du-najski konferenci o sovjetski zahtevi, da mora Rumunija odst-opiti svoje baze ob Črnem morju Rusiji. Izjavili so, da so se raz-govori nanašali na vojno ekono-mijo.

Francoske kolonije pripravljene na obrambo

Vichy, Francija, 10. marca.—Francoski kolonialni imperij v Afriki je pripravljen na obrambo proti vsakemu zunanjemu na-padu, pravi uradno poročilo, ob-javljeno po banketu, katerega je podpredsednik vlade Darlan pri-redil v počast generalu Weygan-du, ki se je zadnji teden vrnil iz Afrike v Francijo. Poročilo do-stavlja, da bodo imperij branile izključno francoske čete.

Raztegnitev industrijske kontrole v Angliji

Roosevelt zahteva nadaljnje milijarde

Transferiranje bojne opreme Angliji

Washington, D. C., 10. marca.—Predsednik Roosevelt bo za-hteval od kongresa nadaljnjih deset milijard, da bo Amerika lahko v večjem obsegu pomaga Veliki Britaniji v vojni proti Nemčiji in Italiji. Več bojnih letal in ogromne količine druge-ga bojnega materiala bodo dobi-le Anglija, Grčija in Kitajska kakor hitro bo načrt za večjo po-moć tem državam, ki je bil zad-njo soboto sprejet v senatu, po-stal zakon.

Kongres je že dovolil \$28,000,000,000 za ojačanje ameriške oboro-žene sile na kopnem, morju in v zraku ter za oboroževanje Ve-like Britanije in njenih zavezni-kov. To pomeni, da bo bojni ma-terial prihajal v Anglijo v veli-kem obsegu v prihodnjih mese-cih.

Premešanje obstoječih organi-zacij za mobiliziranje industrij je bilo napovedano. William S. Knudsen, direktor za produkcijo bojne opreme, bo najbrže od-stavljen. Njegovo pozicijo bo zamenjal Wendell L. Willkie, republikanski predsedniški kan-didat pri novembrskih volitvah, ali pa Harry L. Hopkins.

Baltimore, Md., 10. marca.—Bivši zvezni senator Ernest W. Gibson iz Vermona in načelnik Odbora za obrambo Amerike s pomaganjem zaveznikom je v-čeraj na shodu v tem mestu izja-vil, da bodo morale ameriške boje ladje spremljati parnike, naložene z ameriškim bojnim materialom, če Velika Britanija ne bo mogla štiti teh parnikov.

Na shodu je govoril tudi sena-tor Claude Pepper, demokrat iz Floride. On je dejal, da v sena-tu sprejeti načrt ne daje dikta-torske oblasti predsedniku Roo-seveltu, temveč mandat, da pred-sednik brani svobodo po vsem svetu.

Angleži odklonili Hooverov predlog

Izjava britskega poslaništva

Washington, D. C., 10. marca.—Angleška vlada je naglasila, "da bi bilo hinavsko človeko-ljubje, če bi Velika Britanija olajšala blokado in dovolila do-voz živeža in drugih potrebščin v Belgijo ali v katero koli de-želo, ki je prišla pod Hitlerjevo oblast." To je bil njen odgo-vor na predlog bivšega ameri-škega predsednika Herberta Hooverja glede ustanavljanja ku-hinj v Belgiji kot eksperiment v poskusih nasičevanja ljudi v Evropi, ki stradajo kot posledica vojne.

Zadevno deklaracijo je v ime-nu svoje vlade podalo angleško poslaništvo v Washingtonu. Ta pravi, da je vlada temeljito pre-studirala Hooverov predlog in prišla do zaključka, da je neiz-vedljiv. Ona obzaruje dejstvo, da ljudje v deželah pod nacijsko okupacijo stradajo, toda ona jim ne more pomagati. Ti sploh ne bi dobili živil, ker bi prišla v nemške roke.

Hoover je v zagovoru svojega načrta poudarjal, da so njegove simpatije na strani Velike Brita-nije in ljudi, ki trpe pomanjka-nje. On bi rad le pomagal malim demokratijam, ki so postale žr-tve nacijske invazije.

Bevin pozdravlja sprejetje Rooseveltovega načrta

REGISTRACIJA DELAVCEV ODREJENA

London, 10. marca.—Odredba, ki določa skoro popolno vladno kontrolo nad ladjegradniško in-dustrijo, je bila včeraj objavljena. Ta pomeni, da ladjedelnice in delavci pridejo v področje ad-miralitete.

Delavski minister Ernest Be-evin bo še nadalje odgovoren za dotok delavcev iz drugih indus-trij v ladjegradniško. On je apeliral, naj se takoj prijavi na-daljšnjih 50,000 prostovoljcev za delo v ladjedelnah. Avtoritete so naglasile, da je kontrola ladjedelnice, parobrodarstva ter ma-teriala življenskega pomena. Ta mora preprečiti nacijske načrte glede izstradanja Anglije z brez-obzirno vojno proti angleški po-morski sili.

Na podlagi pravkar izdane od-redbe ne morejo delodajalci od-sloviti delavcev brez tehtnega vzroka, na drugi strani pa de-lavci ne smejo pustiti dela v ladjedelnah. Izjeme veljajo le za izredne slučaje. Odredba vse-buje provizijo, da grupe deloda-jalcev lahko odpuste delavce, če nastane potreba glede upositve-teh v drugih industrijah, ki so udeležene v produkciji orožja in bojnega materiala.

Bevin je včeraj v svojem go-voru v Newcastlu pozdravil spre-jetje Rooseveltovega načrta. "Ogromna ameriška produkcijska mašina je zdaj na razpolago Veliki Britaniji," je rekel Bevin. "S sprejetjem načrta je nacijska Nemčija dobila strahovit udarec. Iz Amerike bomo dobivali bojna letala, ladje, topove in bojni ma-terial v večjem obsegu. Agresorji, ki so izzvali konflikt, bodo poraženi."

Delavski minister je naznanil, da bo registracija delavcev, čla-nov strokovnih uniij, ki so bili v zadnjih petnajstih letih uposle-ni v ladjegradniški industriji, kmalu izvedena v smislu prej izda-ne odredbe. Ta industrija potre-buje zdaj najmanj 50,000 novih delavcev. Upositve žensk v in-dustrijah se bo tudi povečala. Vlada ustanavlja posebne zavo-de za otroke mater, ki bodo mo-bilizirane za industrijska dela.

Berlin, 10. marca.—Uradni krogi molče o sprejetju Roo-seveltovega načrta za večjo pomoč Veliki Britaniji in drugim drža-vam, ki so postale žrtve agre-sorjev. Noben nemški list še ni doslej komentiral sprejetja na-črta.

Buenos Aires, Argentina, 10. marca.—Vodilni argentinski list La Nacion je komentiral spre-jetje Rooseveltovega načrta v sena-tu. "Bodočnost bo pokazala re-zultat poskusa glede ohranitve demokracije," piše ta list. "To je poskus, napram kateremu ame-riške države že radi kontinen-talne solidarnosti, ne morejo biti brezbržne."

Ford se ne bo uklonil pred unijami

Ways, Ga., 10. marca.—Avtni magnat Ford je v razgovoru z reporterji izjavil, da unije iz-gubljajo tla in da jih on ne bo priznal za predstavnice delavcev pri kolektivnih pogajanjih. Da-tje je rekel, da je njegovo ita-lišče napram unijam nespreme-njeno. "Unije sličejo mrežam, ki jih predejo pajki," je dejal mag-nat. "Kadar so delavci v teh mre-žah, se ne morejo izmotali iz njih. Ameriške industrije mora-jo biti popolnoma svobodne, ne pa pod dominacijo unijah vo-diteljev, ki izkoriščajo obrambni program v svoj prilog."

Sovražniki socialne zakonodaje na delu.

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT
GLASILO IN LARNINA SLOVENSKE NARODNE
PODPORNE JEDNOTE
Organ of and published by Slovene National Benefit Society
Narodna za Zdravne drave (Ivan Chicago) in Kanada
\$6.00 na leto, \$3.00 za pol leta, \$1.50 za četrt leta; za Chicago
in Cileo \$7.50 za celo leto, \$3.75 za pol leta; za inozemstvo
\$9.00.
Subscription rates: for the United States (except Chicago)
and Canada \$6.00 per year, Chicago and Cileo \$7.50 per year,
foreign countries \$9.00 per year.
Cene objav po dogovoru. — Rokopisi dopisov in nenarodnih
glasilov ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (fotografije, po-
vesti, drame, pesmi itd.) se vračajo pošiljatelju in v skladu s
tem je priložilo poštino.
Advertising rates on agreement. — Manuscripts of communica-
tions and unsolicited articles will not be returned. Other
manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned
to sender only when accompanied by self-addressed and stamped
envelope.
Naslov na vsa, kar ima stik s Hlcom
PROSVETA
2857-59 So. Lawrence Ave., Chicago, Illinois
MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Glasovi iz naselbin

Detroitke vesti

Detroit. — Najbolj me v Prosveti zanimajo dopisi, posebno če pridejo iz premogorov, ker sem bil pred leti sam premogar. Ne vem pa, če so tisti premogarji pomrli ali kaj je z njimi. Pred leti so bili na primer lepi dopisi iz Claridge, Yukona in Hermineje, sedaj pa se malo sliši iz teh naselbin. Frank Medved iz Yukona se je pred leti večkrat oglasil, zadnje čase pa nič. Kaj je s teboj, Frank? Kot izgleda, bomo še nekaj let čitali dopise, potem bo pa treba drugo in tretjo stran Prosvete napolniti z drugim čtivom.

V naši naselbini smo zdaj najbolj zaposleni s pripravo za razne priredbe. Predvsem so to tiste obeh pevskih zborov, Napreja in Svobode. Pevci in pevke se veliko žrtvujejo, da ljudstvo za- dovoljijo na koncertih in sploh z nastopom tukaj ali tam. Pred nami so štiri oziroma tri priredbe, ker bo priredba Cankarjeve ustanove iz Clevelanda 6. marca mogoče že zaključena, ko bodo objavljene te vrstice.

Dne 22. marca priredi pevski zbor Napreja večerinko v spodnjih prostorih Slovenskega delavskega doma na Livernois ave. Vabimo vse občinstvo iz Detroita in okolice, da nas posetijo in zboru, ki je odvisen od vseh, omogo- čijo obstoj. Vstopnina k večerinki je prosta, postrežba bo pa prvovrstna in tudi plesali bomo.

Druga priredba bo koncert pevskega zbora Svobode dne 30. marca, tretja pa koncert Napreja dne 13. aprila — na velikonočno nedeljo. Na tem koncertu bomo uprizorili spevoigro Kovačev študent. Vstopnina v predproda- ju 40c, pri blagajni pa deset cen- tov več. O koncertu bomo več poročali pozneje.

Ker ravno pišem, naj še ome- nim, da je društvo Daljnogled 518 SNPJ izgubilo dobrega člana Pavla Kozoleta, ki ga je zadela srčna kap. Umrl je 26. febr. in pokopani je bil cerkveno 1. mar- ca. Kot star naseljenec je bil do- bro znan v naselbini. Zapustil je šest sinov, tri hčere in ženo, ki pa je že več let v umobolnici.

John Barich, 518.

O skladateljih in drugem

Cleveland. — Pravkar sem prišel z dela, pozajtrkoval pro- seno kašo, ki se dobi le v naši zadrugi, in sedaj se tako dobro počutim, da bom skoval dopis.

Najprej se bom dotaknil "Lus- tige Witve" in Therese v Ogles- byju ter se oprostil. Pri koregi- ranju radi Toneta Sublja je zma- gala ona. Odgovoril pa ji bom na vprašanje, kdo je skladatelj ko- mične operete "Lustige Witve" ("Vesele vdove"). Bil je Dunaj- čan Franc Lehar, ki je tudi zlo- žil opereto "Gipsy Love" ("Ci- ganska ljubezen"), katero so i- grali v čikaškem gledališču leta 1911 deset tednov, "Vesela vdo- va" pa je bila na amerškem o- dru par let prej.

"Gipsy Love" sem posetil tri- krat, ker kaj takega se ne vidi niti v metropoli med našim na- rodnom. Glavno vlogo je igrala Margarette Sylva. Njo (hči ru- munskega grofa) je očaral cigan Jože s svojo vijolino v gozdu, ka- mor je Rozika hodila poslušat ko- sa in druge ptice, ker je ljubila petje, kot ga ljubi Theresa ali naša Ančka. In petje ljubi še marsikdo drugi. Tiste ciganeve

gosli so pripravile Roziko, da je v sanjah pobjegnila za Jožetom v Budimpešto, kjer bi se morala poročiti. Jože je bil seveda pri- pravljen, toda po cigansko, am- pak Rozika si je želela cerkvene poroke, ker je verovala, kot tu- di veruje še mnogo naših v me- tropoli, da le cerkvena poroka drži dva skupaj. Ko se je pre- budila, je bila vesela, da so bile le sanje. Potem se je udala sinu nekega grofa, ki se je držal cer- kvenih določb.

Kar se mene tiče, se nisem za- nimal, kakšna poroka bo. Zani- mala in celo očarala pa me je Rozika s svojim lepim sopranom. Prav tako so me očarale lepe Le- harjeve melodije in te opereti in- mi še sedaj zvene v ušesih, po- sebno pa valček "Melody of Love". Tega sem kupil in hranil dolgo let, potem sem ga pa po- daril neki naši metropoliški pev- ki.

Valčki so prišli na površje na Francoskem v letih 1792-1801 in nekaj let pozneje tudi na Angle- škem. Seveda ni bilo brez kriti- ke; posebno so jih kritizirali pri- digarji, kot na primer nekateri u- uredniki ali čitatelji kritizirajo te- ga ali drugega dopisnika. Am- pak ljudstvo se je začelo vrteti po taktu valčkov in tako se tudi mi še danes vrtimo.

Kredit za klasične valčke gre- dunajski družini Johanna Straus- sa. Prvi jih je prišel komponi- rat Johann Strauss st., njegov sin Johann pa jih je izpopolnil.

In on je tisti, ki ga predstavlja film "The Great Waltz". Rojen je bil na Dunaju 25. oktobra 1825. Glasbo je študiral proti volji svojega očeta, dasi je bil Strauss st. sam skladatelj. Pozneje je bil veliki Strauss "Ka- pelmeister" po vseh večjih me- stih Evrope, celo v Petrogradu (zdaj Leningrad) in povsod je bil veličastno sprejet. Med njegovi- mi operami sta "Netopir" in "Ci- ganski baron" in festitke je pre- jel celo od Richarda Wagnerja. Johann Strauss je umrl 1. 1899.

Drugi veliki skladatelj valčkov je bil Emile Waldteufel. On je bil rojen v Strassburgu 1. 1837. Študiral je v konservatoriju v Parizu in umrl 1. 1915. Nekaj nje- govih valčkov se imenuje v an- gleščini: Charming, Dolores, Es- pagnas, Estudiantina, The Skat- ters, Golden Rain in Tout Paris. Ampak naj končam za danes o valčkih in njih skladateljih. Ko- mur se dopadejo, naj jih pleše, za kogar niso, mu ni treba ple- sati, ker to ni ukaz diktatorja ali carja. Naša druga točka bo "naš" list Enakopravnost.

Dne 3. marca smo v tem listu brali članek "Naši odmevi", ki je preplunkan iz "našega" drugega lista, ki izhaja v vasi Jožeta Vid- marja — v Milwaukeeju — in si- cer, kaj je poročal Obzor o Loui- su Adamiču. Meni se čudno vidi, zakaj se naši listi tako bore za prvenstvo v čestitkah Louisu A- damiču. Ampak tu ne gre za to. Gre namreč zato, ker je naš u- rednik Ivan Molek komentiral "kolonarija" Herba Graffisa, ki je o Adamiču pisal "This Slovak Kid". Molek končuje — "We give up" — — —

Naši narodni ljudje pri Ena- kopravnosti hočejo sedaj napri- titi vse to — namreč, da nas Slo- venečas imenujejo "Slova- ke" — Prosveti in Proletarcu, češ da so preveč pridigali me- narodnost in nauke Karla Marxa,

namesto da bi pisali Američa- nom zgodovino našega naroda; kako bojviti smo bili, koliko Turkov smo pobili in s tem ohr- anili našemu narodu krščansko vero. Vse to so zamudili ti fan- tije v Chicagu, dočim smo "mi" pri Enakopravnosti in Ameriški Domovini pokazali, kdo in kaj smo. In tako imamo sedaj štiri ali pet koncilmanov v mestni zbornici, in sicer takih, da nima- jo para!

Toda pride kdo in hoče poka- zati, da v 32. wardi nimamo na- šega narodnega zastopnika. I- mam ga — in še kakšnega! Naš narod je lahko ponosen nanj. Le "poispeglajte" se vi internaci- nalci, ki se hočete zdaj obračati po našem metropolskem vetru, zapustiti mednarodnost in haj- di k narodu s — kulturo... Ali vam nismo tega v metropoli po- vedali? You beča, da smo!

Kar je narobe s tem našim "narodnim bojem", je to, da A- damič ne piše za naš narod. Če bi, bi bil tam kot so tisti, ki piše- jo Enakopravnost in druge slo- venske liste, ali pa naši slavni pi- satelji. Adamič je mednarodni pisatelj, oziroma piše za angleško govoreče ljudi. A kljub temu je med nami še mednarodnost, ker pač živimo v mednarodnem to- pilskem kotlu, v katerem se nam lepše godi kot pa narodnim lju- dem v evropskih nacionalističnih državah. Toda naj končam z na- šim internacionalizmom.

H koncu naj povem, da smo posetili večerjo Glasbene matice na St. Clair ave. Udeležba je bila precejšnja, ker servirali so srnjakovo pečenko. (Tone Va- lentinčič naj ne misli, da samo on je srnjake.) Okusili smo srnjaka iz Pennsylvanije.

Tam so bili tudi Milan Medve- šek, Camilo Zarnik in njuj An- čki. Manjkalo je Tončke Simi- čeve, ki je poslala Johna, ker se je ona morala pripraviti drugi dan za petje. Pogrešali smo tu- di Vatra Grilla, ki je bil nekdan- zelo aktiven pri Glasbeni mati- ci, oziroma pri samostojni Zar- ji. Tudi drugih narodnih mož- od Enakopravnosti nismo opazili, čeprav je GM narodna institu- cija.

Saj pravim — to naše metro- polsko vreme, kako se spremin- ja! Enkrat smo internacional- ci, potem izključno narodni, na- to smo "flirtali" s komunisti in tu- di Stalin nam je bil priljubl- jen. Sedaj pa spet izpremem- ba. Pa naj še človek znajde!

Frank Barbič, 53.

Presenečenje

Strabane, Pa. — Ko sva si spo- daj podpisana pred 25 leti (14. febr. 1916) obljubila večno zve- stobo, si nisva niti v sanjah ali- kala, kaj vse se v zakonu doživi. Premogarjeva družina nima po- stlano z rožicami, posebno ni bi- lo v letih 1927-1932, vendar, ko gledava nazaj, vidiva, da so v ži- vljenju tudi srečne ure in prese- nečenja. Težko je bilo zmago- vati račune za prodajalno, dav- ke in sto drugih stvari, tudi ni malenkost iti k tajniku društva 138 SNPJ ob koncu meseca in po- ravnati asessment za 14 članov v družini.

Na 23. febr. popoldne sta naju obiskala mrs. in mr. Joe Knaus iz Coehburga in naju pregovo- rila, naj obiščeva nekaj drugih prijateljev. Končno sta naju po ovinku pripeljala do dvorane društva 138, češ da mora on tam poravnati društveni asessment. Ko smo stopili v dvorano, so bi- li zbrani številni prijatelji in znanci, mize obložene z raznimi dobrotami in okižane s cvetjem, na sredi mize velik "cake", za- daj v kotu pa gora darov. In tak-

rat so bile pozabljene vse teža- ve. Ne moreva dobiti dovolj iz- branih besed, da bi se zahvalila za to presenečenje. Hvala v pr- vi vrsti bratu in sestri, ki sta vso stvar tako fino organizirala in vodila. Prav tako hvala vsem sorodnikom in prijateljem za raz- no pecivo in potice, delo in trud in za številne darove. Pozabiti tudi ne smeja J. Ludvika, ki nas je zabaval s svojo harmoniko do- rane ure. Do smrti vam bova hvaležna in skušala po svojih močeh povrniti.

Louis in Anna Može, 138.

O počitnicah

Milwaukee. — Ravno je leto dni, ko sem imel 30 dni počitnic in želim napisati par vrstic za Prosveto. Najprvo želim opom- niti br. Milana Medveška, da še sedaj ni izpolnil svoje obljube ali želje, da bi se tudi on podal na počitnice in kaj koristnega na- pisal za Prosveto.

Iz tega se vidi, da Cleveland- čani ne ljubijo počitnic, vsaj ta- kih ne kot sem jih jaz imel, ali pa kot jih je imel "večni popot- nik" Tone Jankovih, ko se je zadnjo jesen nahajal tukaj ter jo hitro popihal. Kadar še pride v Milwaukee, bi mu svetoval, naj še malo dalj časa zamudi tukaj, obišče pa naj take člane, ki niso "bizi" in bo dobil spremljevalca. Br. Frank Perko je na primer "bizi" s-šivanko in likalnikom, L. Ambrozich v tovarni z metlo, J. Vidmar v tovarni z bombami i. t. d. Tiste, ki imajo dosti časa, da bi šli z njim, ni hotel obiska- ti.

Prav tako dela Theresa Dušak iz Oglesbyja. Samo tam se zalju- bi, kjer ve, da ne bo nič, namreč v Clevelandu in Chicagu. Mora- la bi se malo obrniti na sever in gotovo bi ji ne bilo žal, ker tu- kaj smo vsake sorte in nekateri imajo nekaj pod pasom, drugi zopet nič. Theresa, tukaj je pri- lika, ako se je hoče poslužiti, dokler je še čas. Veš, da take stvari enkrat tudi zmanjka, star pogovor pa pravi, da ni nikdar prehitro, prepozno pa dostikrat.

Dne 18. febr. zvečer sem se sprehal po naši slavni 5. cesti, pa zaslisiš godbo in petje. Re- čem si: "France, ne bodi len" in že smuknem notri. Mislim sedaj, da sem prišel v tavern, toda je zgedalo kot v cvetličarni — sa- me cvetlice in rože. Začuden vprašam, kaj to pomeni. Nekdo mi pove na uho, da naš Francej in njegova žena obhajata 30-let- nico zakonskega življenja. Se- veda sem jima tudi jaz čestital, nakar sva zvrnila vsak enega še na mnoga leta. Bilo bi še večje veselje, ali žal, njegova sopro- ga že dolgo boleha in mora bi- ti največ v postelji.

V imenu društva 16 SNPJ, ka- terega član je vsa družina, izre- kam naše čestitke in jima želim še nadaljnjih 30 let, ženi pa lju- bo zdravje, da bi zopet prišla med nas zdrava in vesela, kakor je v prejšnjih časih.

Joe Widmar, 16.

Pri prijateljih

Hermine, Pa. — Dne 22. jan. sem se podal proti Warrenu, O., da obiščem mojega svaka Cha- rlesa Možino in spotoma sem obi- skal tudi druge. Pot me je vodi- la skozi Pittsburgh, Ambridge, Rochester dol proti New Castlu do Bessemerja, kjer me je noč zalotila. Nisem vedel, ali bi šel nazaj ali naprej in sem si mislil, da bom nocoj gotovo prenočeval pod milim nebom.

Prav tedaj pa pridreči po cesti sofer s staro fordko modela "T" in me povabi, naj prisedem. Po- nudbo sem sprejel in takoj me vpraša, če sem Finec, ker izgle- dam kot tak. Odgovorim mu, da sem poznal več Finec in z e- nom sva še delala skupaj v maj- ni v Calumetu, Mich., 1. 1910-12, ali jaz sem — Kranjec. "Jaz sem pa Slovenec", mi pravi. "Glej, se bova pa kar po domače pogovo- rila, kaj bi to angleščino lomila."

Vpraša me, kam grem. Odgo- vorim mu, da bi šel za kruhom, če bi bil sposoben kot nekdanj, tako pa grem malo od doma za kratek čas. "Kje boš pa preno- čeval?" "Bog ve, jaz ne, ker do Youngstowna je še daleč. Ti go- tovo ne greš tako daleč?" "Ne, tukajle grem na delo. Zakaj pa ne bi prenočeval kje v bližini? Tukajle pod cesto živi mr. Jev- nikar, kar tja pojdi." "Kako bom šel, ker ga ne poznam." "No, kar pojdi, se bosta pa zdaj spoznala." Tako sva se pogovarjala z mojim novim znancem.

(Dalje na 3. strani.)

Naprej ali nazaj?

Pri razpravi o bodočih smernicah Prosvete dobro, če pogledamo, kaj je zaključila konvencija SNPJ. Odstavek resolucije, ki publikacije, nanašajoč se na politične smernice Prosvete, se glasi:

"Dnevnik Prosveta mora predvsem služiti propagandi SNPJ, nato pa delavski izobraževalni kulturi po principih svobodne misli in delavske demokracije. Prosveta naj podpira industrijsko gibanje, zadržno-gospodarsko gibanje in politično gibanje vseh onih delavskih, demokratsko usmerjenih organizacij, ki lakreno pokrivajo s svojimi dejavnostmi in podpirajo delav- farmarjev v Združenih državah na podlagi grama za odpravo profitnega sistema."

Ta resolucija se v bistvu ne razlikuje od do- vinskih Molkove resolucije, ki je bila spre- jeta na milvauski konvenciji leta 1912 in ki je sveti in sploh vsej agitaciji v enotni dala ne- socialistično-delavske smernice. To je bil me- v onih let, ko je socialistično gibanje do- naglo prodiralo tudi med ameriški delav- intelektualci in ne samo v Evropi. Sociali- no in delavsko misel so med nas slovenske seljenice zanesli največ tisti delavci, ki so se- selili v Ameriko iz Nemčije, Trbovelj, Lodi in drugih delavskih revirjev in stari Avstriji, ki so tukaj postali najboljši agitatorji. Tem agitatorjem smo se pozneje pridružili drugi, ki smo se v Ameriki otresli iz stare- movine prirešenega nazadnjaštva in mrač- štva ter postali zavedni delavci.

Ta idejna opredelba ni enotni škodo- narveč koristila; v resnici je bila njen di- njena glavna gonilna sila, ki je bolj in bolj rila njen delokrog in privabljala nove čla- nov pod enotno zastavo. Mislim, da je veliko članov, ki nismo pristopili v jed- ni ostali v njej toliko vsled zavarovalni- likor vsled njenih idejnih smernic. Seveda zavarovalniška protekcija važna za vsa- delavca, toda človek ne živi samo ob kruhu- vodi: potrebuje tudi duha, ki dviga njeg- dušo, njegov razum. (Kdor nima teh po- je še vedno na stopnji svojega primitiv- prednika iz davno minule dobe, ko je bi- živel še v brlogu kot zver, ko še ni po- ognja ali začel živeti v naselbinah.)

Z ustanovitvijo dnevnika Prosvete sre- 1916 se je začelo novo poglavje ne samo v- dovin enote, marveč tudi v naši splošni do- vovini v tej deželi. S tem korakom je slo- sko delavstvo v Ameriki dobilo svoj dave- katerega ima še danes — nekaj, s čemer- morejo ponasati mnogo večje narodnost- v deželi. S tem korakom je enotna dobila svojega najboljšega agitatorja, brez katere- SNPJ ne bila to, kar je danes.

In zakaj smo bili vsa ta leta tako ponos- Prosveto? Zato ker je dnevnik? Well, de- nikov je v Ameriki na tisoče, bodisi v an- ščini ali v jezikih priselencev. Resnica je, da ta naš ponos izviral iz tega, ker je bila v- sveta list idej, zagovornica zatiranih in o- ščenih, ker je bila krivica in zagovarjala v- vico ter delavstvu kazala pot v lepšo, pre- nejšo novo-človeško družbo. Ni bila v- pravem ali nezmotljiva, kot sploh ni ni- ničesar nezmotljivega, vendar pa je bila bi- na zagovornica delavskega razreda in delav- misli.

Z drugo besedo: Prosveta nam je bila v- spiracije vsled tega, ker je imela opredel- delavske politične smernice. Pod besed- "politične smernice" ne razumemo samo po- ranje te ali druge stranke ali kandidatov, ve- več ta pojem pokriva zelo široko polje, sploh- politično ekonomijo, vse socialne in gospo- ske probleme. Lotite se kakršnegakoli so- ga ali gospodarskega vprašanja in prej ali- trčite na njegove politične veje ali konci- ki segajo bodisi v narodno ali mednarodno- litiko ali pa oboje. Socialna zaščita je na- mer politično, gospodarsko in socialno v- nje, prav tako je delavska zakonodaja, ca- rina, davki, vladna pomoč farmarjem in- murkoli, konservacija in stotine drugih v- šanj. Vse je skupaj povezano, vse faze mo- nega življenja. Še tako zvana čista znan- ima politične veje v šolah kakor tudi pa- janju in eksperimentiranju, ker vse to je z- zano z gospodarskim vprašanjem, slednje- političnim — lahko tudi obratno.

Vsled tega res ne razumem, kaj br. M- misli s sugestijo, naj prihodnja konvencija- politizira" Prosveto, to je ji odvzame po- litične smernice. Za svojo osebo sploh ne vem, bi mogel kdo izdajati dnevnik ali kako de- periodično publikacijo brez političnih sm- — izjema so lahko le strokno znanstvene- likacije, katerih pa navaden čitatelj ne bi in njemu sploh niso namenjene.

(Dalje na 3. strani.)

Pred dvajsetimi leti

(Iz Prosvete, 11. marca 1921)

Domače vesti. V Jerseyville, Ill., je umrl letni John Verbič od Zatične.

Delavske vesti. Delavske unije pozivajo dinga, naj odpre trgovino z Rusijo.

Inozemstvo. Civilna vojna v Italiji. Italij- ško socialistične občine.

Sovjetska Rusija. Velika ofenziva proti de po vsej Evropi proti sovjetom.

Tobruk, Italijanska trdnjava v Libiji, katero so zasedli Angličani. Požari so nastali po bombardiranju trdnjave.

Novice iz starega kraja

iz Slovenije

TUDI V ŠKOFJELOŠKEM SREZU PRIMANJKUJE MOKE

Škofja Loka, 29. dec.

Nemirni čas nam je navrgel poleg drugih težav in nadlog pomanjkanje raznih za življenje potrebnih stvari, ki jih od časa do časa ni dobili. Predvsem se zelo neprijetno občuti pomanjkanje krušne moke. Če pred nekaj dnevi so bile vse škofjeleške trgovine brez krušne moke in to tik pred prazniki, ko si vsak človek poži vsaj drobec skromnega kruha, danes imamo v mestu trgovine, kjer nimajo niti prička krušne moke. Pa niso temu nezadovoljivemu stanju krivi trgovci. Moka je bila naročena pred šestimi tedni in v temple plačana, toda dobavljali jo niso. Kot znanu, dobavitelji ne smejo odpošiljati moke brez oblastvenih dovoljenj, a trgovci dovoljenj ne dobe.

Moka je eno najvažnejših življenjskih potrebščin in se zato pomanjkanje moke občuti dovolj nevesno. Ko je začelo primanjovati krušne moke, so si ljudje nekoliko pomagali tudi z belo moko štev 0 — toda cena! Običajna stiska zajema zlasti one družine, kjer zaslužek ni tak, da bi mogli misliti na večji nakup. Malih ljudi pa je največ! Ljudje, ki živijo iz rok v usta, gledajo s skrbjo v bodočnost, saj bi si mogli kupiti moko vsakokrat tedaj, ko jim je izplačan njih zaslužek.

Z naglimi in odločnimi ukrepi naj bi se odprnomo sedanjemu stanju. Potrebujemo trdne omejitve, ne krpanja! Oblastvena dovoljenja naj bi se izdajala prodno, dovoz moke naj bi bil reden in tolik, da bi mi lahko nakupovali krušno moko sproti in za naknadne potrebe! Ne zagovarjam kopčenja živih in zalog, toda z druge strani je razumljiva krh ljudi, ki se žele, ako jim je znižek mogoče, izogniti pomanjkanju. Škofjeleški svet, s svojim dokaj hribovitim okrajem, je navezan na dovoz moke od zunaj. Le nekaj pridelek je doma, toda ta izdaleka ne odtehta potrebe od žetve do žetve. Pravi gruntarji so v veliki manjšini in velik je preseček onih, ki so navezani na nakup moke pri trgovcih. Kruh je v naši prehrani najvažnejši, zato vzbuja sedanje pomanjkanje moke razumljivo nevoljo in nič manjšo skrb.

POTREBE TRBOVELJSKE OBČINE SO VELIKE

Trboveljski občinski odbor je pred dnevi sešel, na kateri je razpravljalo o raznih upravnih, gospodarskih in socialnih ukrepih, ki so pereči za Trbovlje. Izmed 10 odborikov se je seje udeležilo 26. Predsednik občine Klenovšek je spomnil na žalno malopostavitev spomina na položaja dr. Antona Korosca.

Po predsednikovem poročilu se za regulacijo Trboveljske in njenih dotokov začela zanimati tudi bandvina, ki je nedavno poslala v Trbovlje posebno uradno pismo. Udeležili so se je zastopniki banovine, občine, TPD in okrajnega cestnega odbora. Ugotovljeno je bilo, da bo za najvažnejša dela pri dotokih v Trboveljski potrebno kritje izdatkov nad 300.000 din, k čemur občina prispevala 100.000 din. Celotna regulacija Trboveljske do izliva Save bo pa stala 5 do 6 milijonov dinarjev. Banske uprave bi za to prispevala najbrž 1 in pol milijona, za ostalo pa bi morala menda pobrigati občina sama. Na ogledu je bilo ugotovljeno, kje in kako naj se izvede regulacijska dela. Predvsem je bilo odločeno, da se na več mestih odpravijo veliki vinski vodotoki. Vprašanje je, ali se bodo za to zelo hitro izvedle potrebne tudi finančne in obljubljeni krediti in ali je občina dobila še druge možnosti za regulacijo.

Po poročilu Klenovškega je Trbovlje razdeljeno v 15-16 kmetijskih občin, ki se razdelijo po uveljavitvi. Ni znano, kdaj bo ta moka naka-

zana. Na seji se je mnogo razpravljalo o zadostni in pravilni preskrbi Trbovelj z moko. Bilo je govora tudi o tistih 11 in pol vagona moke, ki je prispela v Trbovlje le po naslovu, a je bila potem takoj reekspedirana na druga mesta. Ta manipulacija je pri nas zbudila upravičeno nevoljo, saj so Trbovlje bile s tem odškodovane za velike količine prepotrebne hrane ter je to tudi eden izmed razlogov, da se pri nas zdaj govori o pomanjkanju moke. Osebe, ki so trgovale s temi vagoni moke na račun trboveljskega delavskega združenja, naj bi se poklicale na odgovor. Trbovlje naj bi se v bodoče ne izigravale od spekulativnih iz drugih krajev ter naj bi se taki nedopustni posli v današnjih časih kaznovali najstrožje! Predsednik občine je obvestil občinski odbor o prošnji občinske uprave pri pristojnem oblastvu, da se trboveljskim prizadetim trgovcem takoj dobavi krušna moka, katere je tu že zmanjkalo.

Trboveljska občina se je udeležila po svojih zastopnikih konferenc glavne bratovske skladnice, industrijskih občin. Delavske zbornice in raznih organizacij, na katerih se je razpravljalo o potrebi zvišanja pokojnin rudarskih staroubojencev in novoubojencev. Skupna spomenica je bila izročena banu ter bodo s podporo banovine, bratovske skladnice in industrije verjetno povišane pokojnine že z januarjem 1. 1941.

Pregled blagajniškega poslovanja za oktober in november izkazuje: 4.023.522,68 in 4.554.331,81 din dohodkov ter 3.390.724,69 in 3.813.043,30 din izdatkov. Saldo je 637.797,99 in 741.288,51 in.

Odbor je odobril večje število stalnih, mesečnih in začasnih mesečnih ubožnih podpor in bolnišni kooskrbnih stroškov ter sklenil, da se je za božične praznike trboveljskim ubožencem priznala kot božičnica polovica enomesečnih ubožnih podpor onih v zavesti in občinski bolnišnici pa priznal običajni priboljšek. Istotako se je dovolila brezposelnim delavcem božična podpora od 100 do 150 din ter izredna občinska podpora od 1. januarja do 31. marca 1. 1941. mesečno od 180 do 360 din, in sicer v nakaznicah za življenjske potrebščine in ne v gotovini.

Na predlog podpredsednika občine Plavšaka se bo izplačala v tekočem občinskem proračunu prostovoljni gasilski četi za Trbovlje-trg izredna podpora 10.000 din. Določile so se za leto 1941. nove občinske uradne ure. Odobreno je bilo izplačilo raznih nagrad, tako bikorejcem, finančnim in poštnim uslužbencem. Odobrena je bila vrsta občinskih nabavk. Postavka 250.000 din za zidanje in adaptacijo šolskega poslopja na Sv. Planini se je črtala glede na težavne prilike. Zato si bo krajevni šolski odbor na Sv. Planini najel potrebno posojilo.

T. D. McQuestion, kanadski čestni minister, razbija steklenico, napolnjeno s vodo iz Niagarske reke, pri ceremonijah ob začetku gradnje mostu čez to reko pri Niagarskih vodopadih.

Na seji je bil sprejet sklep o ustanovitvi občinskega preskrbovalnega urada in prečitan pravilnik o poslovanju tega urada. Za člane uprave tega urada so bili imenovani kot predsednik Klenovšek, kot zastopnik trgovine Germ Alojz, za industrijo inž. Kolka Jakob, za potrošnike Alič Anton. Občinski odbor je sklenil, da bo občina priskrbela potrebna finančna sredstva za poslovanje preskrbovalnega urada.

V CELJU STA SE DVA ZAŠTRUPILA S PLINOM

Celje, 1. jan.

Celjani zaradi resnih časov letos niso silvestrovali v tako velikem številu kakor sicer. Kljub temu pa so bile številne prireditve zadovoljivo obiskane in animirane, zlasti silvestrovanje Sokolskega društva Celja—matice v Narodnem domu in silvestrovanje, ki so ga priredili aktivni in rezervni oficirji v Oficirskem domu. Zaradi nove odredbe o policijski uri so bile zabave zaključene prej nego v zadnjih letih, v novoletni noči je bilo v mestu zelo živahno, z zadovoljstvom pa ugotavljamo, da ni prišlo nikjer do incidentov.

Pred enim letom sta se v svoji sobi poleg pekarnice Franca Jakliča na Mariborski cesti 26 v Gaberju zastrupila dva pekarniška pomočnika. Zakurila sta bila železno peč v sobi z ogljem. Ponoči je začel ogeljikov dioksid uhajati iz defektne dimniške cevi in je napolnil sobo. Zjutraj so našli oba pomočnika zastrupljena. Eden je bil že mrtev, drugemu pa je zdravniška pomoč rešila življenje. Slična nesreča se je v isti sobi zgodila tudi v novoletni noči. Na Silvestrovo sta 52-letni pekarniški pomočnik Mihael Cestnik in 17-letni pekarniški vajenec Miran Kovac zakurila železno peč v svoji sobi z ogljem in legla v postelji. Zaradi pokvarjene dimniške cevi se je kmalu začel širiti ogeljikov dioksid po sobi. Ko ob treh zjutraj ni bilo pomočnika in vajenca na izpregled, ju je šel mojster buditi. Soba je bila napolnjena s strupenim plinom, pomočnik in vajenec pa sta ležala v posteljah nezavestna. Obvestili so takoj reševalno postajo, ki je ponorečenca prepeljala z reševalnim avtomobilom v bolnišnico, kjer sta se kmalu zavedla. Če bi ju bili našli nekaj ur pozneje, bi bila najbrž oba podlegla zastrupljenju.

Domogrede sem se ustavil v Girardu pri gostilničarju Johnu Kosinu v Slovenskem domu. Postregel mi je z lepim koledarjem za 1941. Če bi bila jednota izdala take, sem prepričan, da bi ne bilo nobene kritike. Tako je bil končan moj obisk. Hvala vsem skupaj za gostoljubnost.

Frank Fink, 200.

Se ne strinja s Novakom

Detroit, Mich.—V št. 44 Prosvete sem čital dopis br. Johna Novaka, v katerem napada br. A. Gardna, ker piše in pove svoja mnenja glede smernic predsednika Roosevelta in njegove vlade. Naziva ga — "razgrajča" ter mu predbaciva neslanost, nizko stopnjo in da izgleda, kakor da mu je razum odpovedal.

Br. A. Gardna poznam osebno, zasledujem in čitam njegove članke, odkar jih priobčuje v Prosveti in v istih je do sedaj vedno stvarno in dostojno razpravljaj. Ni pa kaj takega opaziti v dopisu br. Novaka. Najbolj se je pa br. Novak spozabil, ko v svojem dopisu hujska br. Molka proti Gardnu. Ker tudi br. Molka poznam osebno, odkar je prišel v to deželo in tudi vem, da ljubi in strogo spoštuje demokracijo, sem gotov, da ne bo ustreget želji br. Novaka.

Tudi jaz se ne strinjam z Gardnom, ki je proti, da bi se ta dežela vmešala v evropsko situacijo. Moje mnenje je, da bi morala Amerika že davno stopiti

Naročite Mladinski list, najboljši mesečnik za slovensko mladino!

Glasovi iz naselbin

(Nadaljevanje s 2 strani.)

Res sem šel k Jevnikarjevemu. Odpri mi mrs. Jevnikar, katero vprašam, če so Slovenci. Seveda so. Ko se dogovoriva kaj in kako, me povabi v hišo. Mr. Jevnikarja je malo "flu" nadlegovala in ni bil nič kaj pri trdnem zdravju. Po daljšem pogovoru se domeniva, da bi bila v starem kraju skoraj sosed. Potem mi mrs. prinese prigrizek — prave domače klobase, on pa stopi v spodnje prostore in se vrne z "domačo rečjo". Prav zadovoljen sem bil z vsem. Prenočeval sem pri Jevnikarjevih, zjutraj pa mi mrs. napravi zajtrk in še da malo popotnico, ki me je zelo prav prišla. Tako siromaki pomagajo siromakom.

Ob 10. jo mahnem proti Youngstonu in naprej v Warren, ki je bil moj cilj. Tam poiščem mojega svaka, ki me je po par dneh peljal k Louisu Louisinu, Paulu Debevotu in Louisu Lušinu, ki me je zapeljal v Girard k Bartolnu Lušinu in Johnu Bogataju, kjer sem imel priliko vse obiskati.

Predno sem se vrnil domov, sem šel tudi v Ravenu, O., ki je v bližini in kjer izdelujejo vojne naprave. Snežilo je kot za stavo, ljudi pa je bilo tam za delom toliko, da se je vse trlo, a dela ni nihče dobil. Ob 11. uri pride poročilo iz glavne pisarne: "We hire no body today, Come tomorrow". In tako se ponavlja iz dneva v dan. Narod zmruže in čaka na delo. Povedali so mi, da je zmeraj tako, odkar je prišlo tisto delo tja. Jaz sem šel samo tja pogledat tiste naprave, ki se nahajajo kakih 18 milj od Warrena proti Newton Fallsu.

Domogrede sem se ustavil v Girardu pri gostilničarju Johnu Kosinu v Slovenskem domu. Postregel mi je z lepim koledarjem za 1941. Če bi bila jednota izdala take, sem prepričan, da bi ne bilo nobene kritike. Tako je bil končan moj obisk. Hvala vsem skupaj za gostoljubnost.

Frank Fink, 200.

Se ne strinja s Novakom

Detroit, Mich.—V št. 44 Prosvete sem čital dopis br. Johna Novaka, v katerem napada br. A. Gardna, ker piše in pove svoja mnenja glede smernic predsednika Roosevelta in njegove vlade. Naziva ga — "razgrajča" ter mu predbaciva neslanost, nizko stopnjo in da izgleda, kakor da mu je razum odpovedal.

Br. A. Gardna poznam osebno, zasledujem in čitam njegove članke, odkar jih priobčuje v Prosveti in v istih je do sedaj vedno stvarno in dostojno razpravljaj. Ni pa kaj takega opaziti v dopisu br. Novaka. Najbolj se je pa br. Novak spozabil, ko v svojem dopisu hujska br. Molka proti Gardnu. Ker tudi br. Molka poznam osebno, odkar je prišel v to deželo in tudi vem, da ljubi in strogo spoštuje demokracijo, sem gotov, da ne bo ustreget želji br. Novaka.

Tudi jaz se ne strinjam z Gardnom, ki je proti, da bi se ta dežela vmešala v evropsko situacijo. Moje mnenje je, da bi morala Amerika že davno stopiti

Naročite Mladinski list, najboljši mesečnik za slovensko mladino!

na stran Anglije in Francije ter jima pomagati poraziti evropske diktatorske brutalneže. Po mojem mnenju se je nemogoče izogniti tej vojni, in kolikor prej se bi udeležili iste, toliko manj bi bilo človeških žrtev in manj stroškov. Ako Anglija pade, se bomo tudi mi znašli ravno tam, kjer se danes nahaja angleški narod.

Je že res, kot piše br. Gardn, da se z vstopom te dežele v vojno lahko vse pripeti, posebno nam priselencem, ter da tudi tukaj lahko nastane fašizem. Vendar pa rajši spadam pod ameriški fašizem kot pa pod Hitlerjev in "dučev". Nemci so že od nekdaj sovražili Slovence, in tudi Hitler v svoji knjigi imenuje slovanske narode gnoj.

S tem pa ni rečeno, da jaz sovražim one, kateri so drugačnega mnenja, ter jim skušam zamašiti usta. Vsakdo naj ima v Prosveti svobodno besedo glede vojne ali kake druge situacije, ako piše v dostojnem in tolerantnem izražanju. S tem nikakor ne mislim zagovarjati br. Gardna, ker se zna sam bolje. Ne odobravam pa psov in nedostojnih izrazov na ljudi, kateri jih niso zaslužili, in med temi je br. Gardn. Jaz mislim, da se je br. Novak prenačil in da mu je sedaj žal. Vem pa, da ga br. Gardn radi tega ne sovraži. Z gornjimi vrstami ne mislim nikogar žaliti. Leo Junko, 121.

Ob tednu

(Nadaljevanje s 2 strani.)

Tudi ne poznam nobenega lista ali revije, bodisi med Slovenci ali Američani, brez političnih smernic. Tudi Prosveta bi ne bila, čeprav konvencija napravi sto zaključkov, posebno ne, dokler izhaja kot dnevnik.

Vsak list, vsaka publikacija, ki se bavi s tekočimi dogodki — vsak dnevnik ali periodičnik se mora — in v življenjskih zadevah ter vprašanj, ima svojo politično opredelbo: usmerjen je bodisi konservativno, reakcionarno, te ali one liberalne, delavske, socialistične, komunistične ali tehnokratske baže.

Do danes še ni mati rodila urednika ali izdajatelja, ki bi ne bil politično usmerjen. In če je kje kakšen tak ptič, tedaj pomeni, da je idejno popolnoma prazen in spada na koruzno njivo za strašilo. Seveda so tako zvali "nestrankarski" listi in publikacije, ampak ta izraz navadno služi le kot krinka, pod katero izdajatelj ali urednik ribari v kalnem in lovi politično nepismene kaline med maso. To lahko dela radi profita, radi biznisa, ali pa radi borbe za vsakdanji kruh.

Z drugo besedo: Konvencija lahko sklene, da Prosveta preneha biti list brez političnih smernic; s tem bi le varala sama sebe in članstvo, ker faktično bo Prosveta ostala prav tako politična kakor je bila v preteklosti. Prinašati bo namreč morala novice, članke in dopise politične vsebine te ali druge vrste, kar bo seveda največ odvisno od uredništva in dopisnikov. To se predvsem tiče dnevnika, uradna številka je pa že itak navadno vedno natrpana s striktno organizacijskim materialom. Kvečjemu se v nji najde prostor za oglašanje tako zvalih kulturnih priredb pevskih zborov ali dramskih skupin po naselbinah.

Vse, kar je mogoče storiti pri listu z zvezi s političnimi smernicami je njej sprememba, to je da Prosveta preneha biti delavski list z več ali manj socialistično orientacijo ter postane striktno "narodni list", ki bo opeval "slovenstvo", gojil nacionalizem — čeprav je ta napravil iz Evrope pravi pekel in blaznjo — se navduševal za "našo kulturo" pa bila dobra ali pühla, za "naše aldermane", za "naše poslanke" ali celo "naše kongresnike", kot to že delajo "narodni listi". (Kolikor Molka poznam, bi tega ne bil zmožen.) Lahko se prelevi definitivno tudi v "newdealški" list, ki bo drvel za demokrati čez drn in strn, čeprav je danes "new deal" že blizu groba, ako ni že v grobu.

Yes, danes smo tudi v Ameriki na pragu oziroma že čez prag novega poglavja politične ekonomije, kot smo bili ob zatonu hooverizma, kar se pa ljudje tako malo zavedajo in tega še ne opažajo. In kot 1. 1932-33, tudi danes ne moremo še videti, kaj

Richard T. Frankenstein, član eksekutivnega odbora avine unije CIO.

nam to poglavje prinese; gotovo je le to, da za delavske in farmerske mase nič dobrega.

K zaključku naj rečem še to: Ako prihodnja konvencija določi drugačne politične smernice Prosveti kot so označene v zgornji citirani resoluciji — zadnje konvencije, tedaj bo to znamenje definitivnega preloma s stajano zgodovino SNPJ. In ta preokret ne bo korak naprej, pač pa definitivno korak nazaj: proč od delavske ideologije in usmerjenosti zavednega delavstva. Z drugo besedo: jednota bi bila pograna v isto smer kot gredo večinoma vse druge konservativne ali celo reakcionarne bratske podporne organizacije, ki se poživljajo na načela. Če se to zgodi, nam ostane v spominu le sijajna preteklost, toda za idealistične ljudi SNPJ ne bo imela več privlačnosti. Jaz upam, da se to ne zgodi.

O tem se mogoče še kdaj pozneje oglašim.

(Pripomba urednika: Br. Gardn popolnoma napačno izvaja moje vprašanje in s tem, kar zgoraj piše, le trati prostor v Prosveti. Moj point je bil, da bi ustavili politična (strankarska) pričkanja v Prosveti in dali več prostora problemom, ki so hkrati znanstveni in politični; na pr. Marksova teorija o kapitalu, mezdah in cenah je znanstvena, sega pa tudi na politično polje. Zapisal sem tudi, da politika je all right na svojem mestu, ampak čas je prišel, ko se lahko vprašamo, če je dobra tudi v glasilu jednote, katere ni in ne more biti politična. Razmer, ki so bile ob ustanovitvi Prosvete, danes ni več! In politika pri nas je danes strankarsko pričkanje. Jaz še vedno verujem v socializem — ampak koliko je danes strank, stranc in sekt, ki vse enako prisegajo na socializem, br. Gardn pa sam dobro ve, da je "socializem" nekaterih strank in sekt velik bluff, kljub temu hočejo biti delavske in zavajajo tudi člane SNPJ).

Belgija dobila rusko pšenico

Kupčija sklenjena v smislu sklenjenih pogodb

Bruselj, Belgija, 10. marca.—Več tovornih vagonov, naloženih z rusko pšenico, je dospelo včeraj v Belgijo. Ta bo razdeljena med prebivalce v pokrajinah, ki najbolj občutijo pomanjkanje živeža.

Tu je bilo naznanjeno, da je bila transakcija izvršena na podlagi trgovinske pogodbe, ki sta jo sklenili Belgija in Rusija. Druga svetla točka v življavi Belgije je izročitev 500.000 rib Belgiji. To zalogo so Nemci po zaletu odstopili Belgijcem. Zaplenili so jo trgovcem, ki so dvignili cene z namenom, da naredijo velik dobiček. Ti so računali \$1.25 za funt ribjega mesa.

Jugoslavija se otepa nacijske dominacije

(Nadaljevanje s 1. strani)

gajanjih v pričakovanju, da se bo izognila usodi, katere je zadela Rumunijo, Ogrsko in Bolgarijo, ki so prišle pod Hitlerjevo oblast. Ona se ne bori za zaščito Grčije in Velike Britanije, ki ji ne moreta pomagati, temveč za svoj obstoj. Jugoslovanski generali se še upirajo politiki, ki so prišli do zaključka, da bi bil odpor proti osišču zaman, toda znamenja kažejo da se bodo morali podati.

Pričakuje se, da bo jugoslovanski zunanji minister Aleksander Cincar-Marković odpotoval v Berlin ali v Berchtesgaden jutri in podpisal prijateljski pakt z Nemčijo.

Člani poljskih, belgijskih in holandskih diplomatskih misij so včeraj zapustili Sofijo in odpotovali v Istanbul, Turčijo. Pred odhodom se je poslovil od njih George W. Rendel, angleški poslanik, ki bo danes s člani svojega štaba zapustil Bolgarijo.

Washington zanika poročilo o pritisku na Jugoslavijo

Washington, D. C., 10. marca.—Državni department je zanikal v Rimu in Budimpešti objavljeno poročilo, da je Roosevelt obljubil pomoč Jugoslaviji; če se ne bo pridružila osišk. Stephen Early, Rooseveltov tajnik, je dejal, da je bilo poročilo objavljeno v momentu, ko Hitler pritiska na Jugoslavijo, da jo potegne na svojo stran in da to alič onim, ki so prihajala iz Poljske po nacijski okupaciji.

Ali ste naročili na dnevnik "Prosveto"? Podpirajte svoj list!

BOOKS BY FAMOUS AUTHORS

By LOUIS ADAMIC

My America	\$3.75
From Many Lands	5.50
Cradle of Life	2.50
Grandsons	2.50
Yerney's Justice	.50

By UPTON SINCLAIR

American Outpost	2.00
Brass Check	1.00
Cry for Justice	1.50
Goslings	1.50
Jungle	1.50
Jimmie Higgins	1.50
King Coal	1.25
Hundred Percent	1.00
Money Changers	1.25
Mammonart	2.00
Mountain City	2.00
Oil	2.00
Profits of Religion	.50
The Wet Parade	.75
They Call Me Carpenter	.75

OTHER BOOKS

ABC of Parliamentary Law	.25
America's Way Out (Norman Thomas)	2.00
Debs (David Karsner)	.75
English-Slovene Reader (Dr. F. J. Kern)	2.00
Karl Marx (W. Liebknecht)	.50
Manual for Socialist Speakers	.25
Workers in American History (James Oneal)	.25
Trinity of Plunder (August Claessens)	.25
Evolution of Property	.50
Ancient Society (Lewis H. Morgan)	1.15

ORDER FROM

PROLETAREC

2301 SO. LAWDALE AVE. CHICAGO, ILL.

POLOM

ÉMILE ZOLA

ROMAN IZ VOJNE L. 1870-71

Preložil VLADIMIR LEVSTIK

(Se nadaljuje.)

Prav je imel; kraj ni bil ravno posebno prijeten, kakor je opozoril Lapouille z bolestnim glasom na občo veselost kompanije. Vsi so se zopet iztegnili po mehkem strnišču; a vseeno je bilo ubitih še troje mož. Tu gori je vladal pravcat razbrzdani orkan; granate so v toliki množini prihajale iz Saint-Menges-a, Fleigneux-a in Givonne, da se je zemlja kadila, kakor pod silnim hudournim dežjem. Postojanke očividno ni bilo mogoče dolgo držati, razen če bi prav kmalu prišlo topništvo podpirat čete, izpostavljene s takšno blazno predznostjo. Govorili so, da je general Douay ukazal baterijama rezervnega topništva, naj se pomakneta naprej; in vojaki so se vsak trenutek plašno ozirali, v pričakovanju topov, ki jih pa ni bilo.

"To je smešno, v resnici smešno," je ponavljal stotnik Beaudoin, ki je bil zopet prišel svoj nemirni izprehod. "To ni nič, da pošljejo polk takole v zrak, ne da bi ga takoj podprli."

Takrat je zapazil na levi zarezo v ozemlju; zaklical je Rochasu:

"Čujte, gospod poročnik, kompanija bi mogla leči tja-le."

Rochas, ki je nepremično stal pokoncu, je skomizgnil z ramami:

"Ah, bežite, gospod stotnik, tu ali tam, stvar je ista... Najboljše je še, da se človek ne gane."

Stotnik Beaudoin, ki nikoli ni preklinjal, se je zdajci razjezil:

"Toda bogme, saj nas bo vse odnesel vrag! Tako se vendar ne moremo dati pobijati!"

Ostal je trdovraten; sam se je hotel prepričati o boljšem mestu, ki ga je naznačeval. Ni pa še storil desetih korakov, ko je izginil v nenadnem puku, desno nogo razbito od granatnega drobeca. Telebil je na hrbet in ostro zakričal, kakor presenečena ženska.

"Tega se je bilo nadejati," je zamrmral Rochas. "Preveč postopati ni prida; kar mora človek pogoltniti, mora pač pogoltniti."

Nekaj vojakov kompanije je vstalo, ko so videli stotnika pasti; in ker je klical na pomoč ter prosil, naj ga odnesejo, je stekel Jean k njemu, in Maurice mu je nemudoma sledil.

"Prijatelji, za božjo voljo, ne zapustite me, nesite me k ambulanci!"

"Zlodja, gospod stotnik, to ni lahka reč... A polizkusimo vseeno..."

Že sta se posvetovala; kako bi ga prijela, ko sta zagledala dvojce nosilcev, ki se je zdelo, da v zaščiti grmovja, ob katerem sta prišla onadva, čakata posla. Z odločnimi znamenji sta jih pripravila do tega, da sta se približala. Ako bi brez zlega naključja dospela do ambulance, je bil stotnik otet. Toda pot je bila dolga, in železna toča je prihajala čimdalje hujša.

Ko sta nosilca odnašala stotnika, ki sta mu krepko ovila nogo, da bi imela več opore, in ki se je držal z vsako roko enega njiju za vrat, sedeč jima na sklenjenih rokah, je prihajal polkovnik de Vineuil. Poznal je mladega moža že iz njegovega izstopa iz vojne šole v Saint-Cury; imel ga je rad in je bil zdaj zelo ganjen.

"Ubogi fant, bodite pogumni... Saj ne bo hudega, rešili vas bodo..."

Kapitan je zamahnil, z olajšanjem, kakor da ga je naposled vendar že enkrat navdal velik pogum.

"Ne, ne, zdaj je pri kraju, in ljubše mi je tako. Neznosno je le čakanje usode, ki seji ni moči ogniti."

Nosilca sta ga odnesla, in sreča jima je dala, da sta brez zapreke dosegla grmovje, ob katerem sta jo naglo ubrala s svojim bremenom. Ko

jih je videl polkovnik izginiti za skupino dreves, kjer je stala ambulanca, si je pomirjen oddahnil.

"Ali, gospod polkovnik," je nenadoma vzkliknil Maurice, "saj ste vi tudi ranjeni!"

Pravkar je bil zapazil, da je levi škorenj polkovnega poveljnika okrvavljen. Peta je morala biti odtrgana, in kos škornjice je bil celo prodrl v meso.

Gospod de Vineuil se je mirno sklonil s sedla ter za hip pogledal svoje stopalo, ki ga je moralo skeleti ter mu viseti na nogi kakor svinec.

"Da, da," je zamrmral, "to sem pravkar iztaknil... Nič ne de, ne bo me oviralo, da ostanem na konju."

Obrnil se je, da zavzame svoje mesto na čelu polka, ter dodal:

"Če je človek na konju in se more držati na njem, gre še vedno."

Bateriji rezervnega topništva sta naposled vendarle dospeli. To je bilo splošno moštvo neizmerno olajšanje, prav kakor da so ti topovi obzidje in rešitev, blisk, ki bo zamašil žrela sovražnih topov tam doli. Sicer pa je bilo krasno gledati, kako vzorno so se pripeljale baterije v svojem bojnem redu: vsak top v spremstvu svojega municijskega voza, vozniki na sedelnih konjih, držeči ročne konje za vajeti, strežno moštvo na skrinjah, nadtopničarji in kvar-tirnojstri pa dirajoči sleherni na svojem predpisnem mestu. Človek bi bil mislil, da so pri paradi, tako skrbno so pazili na razdalje med posameznimi topovi, ko so se z blazno naglico in z zamolklim gromom nevihte bližali po strniščih.

Maurice, ki je bil zopet legel v brazdo, se je z navdušenjem dvignil, da reče Jeanu:

"Glej, tista, ki se je postavlja tam-le, je Honorejeva baterija. Saj spoznavam ljudi!"

A že ga je Jean s hrbotom roke zopet pritisnil na tla.

"Tak lezi vendar in delaj se, kakor da bi bil mrtev!"

A dasi sta obadva tiščala lice na zemljo, vendar nista obrnila oči od baterije, ker jih je njeno početje preveč živahno zanimalo; srce jima je mogočno utripalo, ko sta gledala mirno in marljivo hrabrost teh ljudi, od katerih sta se nadejala zmage.

Baterija se je mahoma ustavila na golem vrhu na levi; v eni minuti so podtopničarji poskakali s skrinj in odklenili vozove, vozniki pa so pustili topove v njihovem položaju, in ko so obrnili zaprežene konje v nasprotno smer, so jedzili petnajst metrov nazaj, kjer so nepremično obstali, obraz obrnjen proti sovražniku. Ze je bilo nastavljenih šest topov, s širokimi presledki, v treh oddelkih, vsak pod poveljstvom svojega poročnika, in vsi skupaj pod vodstvom suhega in dolgega stotnika, ki je s srditim obrazom meril planoto. Ko je naglo opravil svoj račun, so ga slišali zaklicati:

"Nastavek šestnajststo metrov!"

Cilj je imela biti-pruska baterija na levi strani Fleigneux-a, ki je delala illy-sko Kalvarijo s svojim strašnim ognjem nevzdržljivo.

"Ali vidiš," je spet prišel razlagati Maurice, ki ni znal molčati. "Honorejev top je v srednjem oddelku. Tam pa je on, ki se sklanja z merilcem... Merilec je mali Louis; v Vouzier-su smo se z njim krepčali, ali se spominjaš? In tam zadaj, voznik na levi, ki se drži tako postavno na svojem sedelnem konju, na krasnem lisu, je Adolphe..."

(Dalje prihodnjik)

kostna v časih in kakor otroška, drugič spet omotično globoka in brezmejna, satanska in angelska hkratu."

Vsa družba molče poslušala, ko Jože nadaljuje:

"Takrat sem živel kot vojni ujetnik v Zrebcu v Aleksandrovskega ujezu. Lepo življenje in dobri ljudje, samo dolg čas mi je bilo. Domovina človeka ne izpusti. Z nevidnimi rokami ga prižema nase, pa naj gre kamorkoli. Sredi veselja, sredi najlepše ruske domačnosti me je prišlo tisto silno domotožje, ki ga naš človek ne more nikoli popolnoma premagati. Ničesar mi ni manjkalo, toda ko sem zvečer legel, sem videl materin obraz. In ko sem bil svojim ruskim prijateljem najbolj blizu, sem v mislih in sanjah bežal od njih in hitel domov, kjer diha bogati blagoslov savinska roža, naš zlahetni hmelj."

"Gospodar je imel hčerko. Bila je v tistih letih, ko se iz deklice razvije dekle kakor iz popka cvet. Takole med osemnajstim in devetnajstim letom je bila Sonja, po značaju nežna in topla, po zunanosti prikupna in v nekaterih potezah celo prav lepa. Prenekateri večer sva kramljala o svetu in življenju, zlasti pa o daljni zemlji, ki jo je Sonja lahko videla samo v sanjskih prividih, medtem ko sem jaz kot svojo domovino nosil v srcu vedno s seboj."

"Zakaj ne bi hotel ostati v Rusiji, me je vpraševala in me božala s tako toplimi pogledi, da sem bil trenutno marsikdaj ves omamljen. V nje srčnih očeh je gorelo čudovito sonce in globina tega zagonetnega žara mi je jemala moč. Komaj sem izječljal, da me vleče domov misel na mater, ki je že Bog ve koliko noči prejkotala v skrbeh za menoj. Ob takem pojasnilu se je utrnula solza iz dekletovih oči. Kakor vrtnica se je naslonila na me, da sem začutil na licu njen topli dihanje in na ustnih roso njenih solz."

"Nikar se ne bojte, gospoda, da bi vas hotel dolgočasiti s kako ljubzensko zgodbo. Take dogodivščine so si po vsem svetu precej podobne, po drugi strani pa človek težko govori o doživljajih, kjer je brez hlimbe sodelovalo njegovo srce. Povedati hočem nekaj čisto drugega. Vprav zaradi dolgočasje, v kakršnega me je vklepalo domotožje, sem večkrat mislil na to, kako bi si toliko opomogel, da bi jel izvrševati svoj mizarški poklic. Ker sem bil brez orodja, sem si moral najprej z najbolj preprostimi sredstvi izdelati šele to. Trajalo je dolgo časa, a z vztrajnostjo sem si končno le uredil majhno delavnico. Pri nas bi se ji smejali, tam so jo občudovali. Ko sem nato napravil prvo kuhinjsko kredenco, so začeli ljudje hoditi k nam kakor na božjo pot. Večer za večerom smo imeli polno obiskovalcev, ki so me gledali s spoštovanjem. Tudi v Sonjinih očeh, najsi je bila sicer dokaj načitana, je moj ugled močno narastel. Še rajši ko prej je poslej kramljala z menoj. Marsikdaj je presedela pri meni po cele ure in z nehlinjeno odkritostjo občudovala moje delo."

"Seveda spričo takih razmer nisem prav nič občutil ujetništva. Gibal sem se popolnoma svobodno, gospodarjevi pa so mi stregli kakor gostu. Tudi Sonja, Ona morda še najbolj. Potem sam ne vem, kako je prišlo. Kadarkoli je segla Sonja v roko, je bila njena dlan čudovito razgreta. Kljub temu je pogosto tarnala, da jo mrazi, oči so se ji pogreznile nekam globoko pod čelo, a pod oči so se naselile polne sence kakor pri človeku, ki ne spi po cele noči. Tu in tam sem jo vprašal, odkod ta sprememba, vendar mi ni vedela povedati nič določnega. Skomignila je samo z rameni in suho pokaljevala. In čisto nenadoma sem opazil na dekletovem licu tiste plameteče rože, ki pomenijo večerno zarjo življenja."

"Reči moram, da mi je bilo v resnici tesno, ko sem videl, da je ta rožni cvet obsojen na smrt. Svetoval sem razna domača zdravila in zelišča, kolikor sem vedel in znal, toda pomagalo ni nič. Dekle je začelo polegati in bolj vidno hirati. V tem hipu umiranju je bilo toliko več bridkosti, ker niti Sonja niti njeni domači niso slutili, kakšen črn dan se bliža hiši. Govorili smo o vojni in miru, o letini in o vsaki-

Kanadska vojska postavlja strojno v bližini ceste, ki vodi v Reykjavik, glavno mesto Islandije, ki je bilo nedavno tarča nemških bomb.

danjem delu, le kadar je nanesla beseda na bolezen, sem obmolknil, da ne bi izdal skrivnosti, ki sem jo v vsej grozoti videl pred seboj. Samo čisto skrivaj in natihoma sem začel izbirati les za Sonjino zadnjo posteljo, za krsto. Vedel sem, da dekletovemu življenju jetika, ki se ga je lotila, ne bo več dolgo prizanašala."

"Pri nas je krsta tudi na kmetih neredko skoraj umetnina. Ne le premožni sloji, ampak tudi siromaki skušajo rajnemu prav s krsto pokazati zadnji žar svoje ljubezni in vdanosti. In žalost je toliko jedkejša tam, kjer siromaščina kljub vsej dobri volji ne dovoljuje, da bi svojci truplo pokojnega lahko položili vsaj v kolikor toliko lepo krsto. V Rusiji pa vsaj tam, kjer sem živel jaz, ljudje tega ne poznajo. Kar zemlja pogoltne, to obdrži. Zato je za v zemljo vse dobro in so tudi krste sila preproste, čisto navadni podolgovati zaboji brez vsake plemenitejšie oblike in že celo brez o'rsja."

"Svoji nesrečni prijatelji niso mogli nuditi na svetu ničesar več. Videl sem, da ugaša kakor sveča, ki dogoreva, zato sem jo, odkar ni mogla več vstajati, v njeni bolniški sobi obiskoval le nerad in poredkoma. Ob vsaki tolažilni besedi, ki sem jo izrekel, sem čutil, da lažem, in me je bilo samega sebe sram. V potrtosti, ki me je tedaj obhajala, začnem torej pripravljati krsto. Sicer ne znam jokati, pri tem delu pa me je pogosto začemelo v o'eh."

"Gospodar, gospodinja in ostali domači so pogosto prihajali opazovat moje delo in me vpraševati, kaj neki hočem napraviti iz tega. V odgovor sem samo skomigoval z rameni, češ da nihče nikoli ne ve, kaj ga lahko še čaka. Končno je dahnila na nebu zarja tistega jutra, ki je bilo za Sonjo zadnje na tem svetu. Oči so se stekleno začudile, po hiši pa se je začel razlegati obupen vik in jok; kajti Sonja je bila edina hčerka svojih roditeljev."

"Sredi vse zmede torej sestavim krsto, ki mi je izredno lepo uspela. Bil sem samo v zadregi, s čim naj jo pobarvam. V pomankanju vseh drugih pripomočkov močno razredčim kley in mu prirešam bronzne ter se lotim dela. Kmalu se je krsta kakor srebrna zasvetlikala pred menoj, da sem pripravil njegovi edinki zadnjo posteljo po šegi svoje domovine."

"Da ste videli tedaj, gospoda, to zavzetej in presenečenju! Mahoma je bilo žalosti konec in rajna kakor pozabljena. Domači in sosedej in znanci so občudovali samo krsto. Bilo mi je skoraj žal, da sem jo naredil."

"Najlepše je bilo na dan pogreba. Da, da, gospoda, tudi tu se mi je pokazal kosček Rusije in drobec iz duše ruskega človeka, ki ste prej tako vneto občudovali o njem. Ko torej spuščajo krsto v zemljo, se začne jok in stek, da se je človeku v bolečini krčilo srce. In nenadoma plane k meni ženska, Sonjina teta, ter se me kakor v brezupni boli oklene z obema rokama. Hočem jo tolažiti, ona pa vsa iz sebe: "Osip, Osip, poglej, kaj delajo! Reci jim no, naj prelože Sonjo v navadno krsto! Ali naj taka krasota segneje v zemljo?"

"Streslo me je, da sem bil kakor omotičen in sem se ježno iz-

trgal ženski iz rok. Toliko bolj me je pogrelo, ko sem nato opazil, kako vsi pogrebci razočarano strme v grob, ki jim je pogoltnil najlepšo krsto, kar so jih dotlej videli na vasi. Sonje ni nihče niti omenil več."

Jože je utihnil. Oči je zastrla mrka senca in izpod nje je poblestevalo kakor odsvitanje daljnih spominov. Učeni profesor, zgovorni novinar in vsi drugi, kar nas je bilo v družbi, smo molčali, ko je Jože ponovil:

"Res, tudi to je drobec Rusije, ki je nihče ne pozna, tudi ne jaz, dasi sem cela leta preživel tam."

In kakor da je dahnilo v nas

nekaj tajinstveno daljnega in pojmljivega, smo se brez besed razšli.

HUMOR

Naloga letalske industrije bi bila tolikšna pocenitev letal, da bi si lahko vsak človek kupil letalo. Res, zakaj naj bi imeli samo avtomobili monopol smrtnih nesreč?

Naj gangeži uporabljajo svojih podvigih strojnice, odkrito jim povemo: ne dovolimo, da bi uporabljali tako težko topništvo...

Glavni del ladje

Na vojni ladji vpraša poročnik mornarja: "Povej mi, kaj del ladje je najvažnejši?" "Rešilni pas", se odreže mornar.

GIRL FOR GEN. HOUSE WORK
No cooking or heavy laundry. Assist with 2 yr. old child. To the Good home. Write to Mrs. J. Stein, 2539 No. Sawyer Ave., Chicago, or call Capitol 3788. —(Ad)

SLOVENSKA NARODNA PODPORNJA JEDNOTA

izdaja svoje publikacije in posebno list Prosveta za kulturne potrebe agitacije slovenskih društev in članstva in za propagando svojih idej. Nikar ne za propagando drugih političnih organizacij. Vsaka organizacija ima običajno glasilo. Torej agitatorični dopisniki in naznanila drugih podpornih organizacij in njih društev se ne pošiljajo listu Prosveta.

TISKARNA S.N.P.J.

SPREJEMA VSA

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnik, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih.

VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.J. DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne. Cene smerne, enake delu prve vrste.

Pišite po informacije na naslov:

S.N.P.J. PRINTERY

2657-59 SO. LAWNDALE AVENUE

Telefon Rockwell 4904

Tam se dobe na željo tudi vsa ustnena pojasnila. CHICAGO, ILL.

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETA

Po sklepu 11. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveta in prišteje eden, dva, tri, štiri ali pet članov in eno družino in eno naročnino. List Prosveta stane za vsa enaka, za člano ali nečlano \$4.00 na eno leto naročnina. Ker pa člani še plačujejo pri zaslugi \$1.20 na tednik, se jim to prišteje k naročnini. Torej sodaj ni varstva, reči, da je list predrag za člano S.N.P.J. List Prosveta je vasa lastnina in gotovo je v vsaki družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan.

Pojasnimo:—Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član S.N.P.J., ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tednik, bode moral čisti član in dotična družina, ki je tako skopala naročnina na dnevnik Prosveta, to takoj naznaniti upravništvu lista, in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega ne storijo, tedaj mora upravništvo znižati datum za to vsoto naročnina.

Cena listu Prosveta je:

Za Zdrav. države in Kanado \$6.00	Za Člone in Chicago je.....\$7.00
1 tednik in..... 4.00	1 tednik in..... 4.00
2 tednika in..... 8.00	2 tednika in..... 8.00
3 tednike in..... 12.00	3 tednike in..... 12.00
4 tednike in..... 16.00	4 tednike in..... 16.00
5 tednikov in..... 20.00	5 tednikov in..... 20.00

Za Evrope je.....\$9.00

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Money Order v planu in si naročite Prosveta, list, ki je vasa lastnina.

PROSVETA, S.N.P.J., 2657 So. Lawndale Ave. Chicago, Ill.

Priloženo pošljite naročnino za list Prosveta vsoto \$.....

1) Ime.....Čl. družine \$.....

Naslov.....

Ustavite tednik in ga priplakite k moji naročnini od sledečih članov moje družine:

2).....Čl. družine \$.....

3).....Čl. družine \$.....

4).....Čl. družine \$.....

5).....Čl. družine \$.....

Mesto.....Država.....

Nov naročnik.....Star naročnik.....

Krsta

Ivan Albreht

Govorili smo o Rusiji, ne toliko o ruski politiki, ampak o ruskem človeku in razvoju, ki ga je doživel v zadnjih dvajsetih letih. Dasi v naši družbi ni bilo nikogar, ki bi bil kdaj stopil na ruska tla, smo vendar hoteli vsi čisto natanko vedeti, kakšno je resnično rusko življenje in kakšen je v svojem jedru ruski človek. Profesor Vertić se je skliceval na literaturo. Bled in suhljat, kakor je bil, se je prežl skozi grmade knjig. Imel sem občutek, da mu z vsakega gumba in vsake nitke njegove precej oguljene obleke govori drob pisatelj. V tem me je še bolj potrjeval njegov nastop. Vertić se je zaletaval iz skrajnosti v skrajnost in je z vsako novo trditvijo pobijal lastne prejšnje.

Novinar Piškur se je skliceval na časnike in radio, ostali pa so večinoma postavljali trditve kar na vprek in brez posebnega utemeljevanja: češ:

"Kdo pa še danes verjame časnikom?" Kolikor jih beremo, jih pač beremo iz navade, vere jim pa gre toliko ko ciganski prispegi."

Piškur je bil besen in je v globoki razčlenjenosti praznil kozarce. Vertić pa je dostojanstveno priklimal:

"Nič ne rečem glede tistega tiska, ki je namenjen človeku samo iz dneva v dan ali morda celo le za nekaj ur. Ta je v ojnati, obuzdan in močno na vajeti, kar je končno tudi čisto v redu. Čemu ljudi po nepotrebnem razburjati, ko se vzlic tiškarskemu črnilu dogodki razvijajo tako rekoč mimo nas in čisto po svoje, ali ne, gospodje?"

Zmagovalno nas je pogledal, vsakega posebej je prevrtal z očmi, kakor, češ:

"Ali zdaj čutite, gospoda, da sem res profesor in mi je dana vsa modrost?"

"Taka reakcionarnost!" je Piškur zaškrilpal z zobmi. "Ni čudno, če živimo Slovenci tako Bogu za hrbotom, dokler imamo take izobražence!"

Družba se je razživela. Mahoma sta nastala dva tabora, čez malo so bili že trije, štirje, da cel roj! Edino, kar nas je še vezalo, je bilo vino. Kolikor bolj pa so bila deljena mnenja, toliko hitreje so rastle steklenice. Politrki so se povečali v litre, ti pa so se morali kmalu umakniti Stefanom, da bi bilo toliko preje in bolj gladko rešeno slovansko in svetovno socialno vprašanje.

Tedaj prisede k nam človek srednjih let, z očmi in kretnjami kakor veverica, sicer pa lepo oblikovanega obraza in plemenite drže, eden tistih redkih ljudi, ki si človeka že ob prvem sre-

čanju osvoje. Z večino družbe je bil videti znan in je brez uvoda posegel v razgovor:

"O Rusiji govorite? Ali je bil že kdo tam?"

Pogovor trenutno zastane, dokler se ne znajde profesor, češ:

"Saj na Marsu tudi še ni bil nihče, pa vendar toliko govore o njem."

"Seveda, ko fantazirajo," se zasmee novi gost, ki so ga klicali za Jožefa, "ali kakor bi rekli po domače: lažejo."

Piškur se zadovoljno zareži in potegne vso družbo kakor na povodec za seboj, dokler se skozi smeh spet ne oglasi Jožetov glas:

"Da, da, gospodje, o Rusiji in ruskem človeku govoriti je težko. To je svet, ki o njem lahko samo ugibamo, samo tipujemo, razumeti ga pa z našimi pojmi ne moremo in ne vem, če ga bomo kdaj mogli. O, ta svet sem preromal od Odese do Vladivostoka, vendar se nisem mogel nikoli dotipati do njega. Včasih se mi je zdelo, da sem že čisto blizu, da ga razumem kakor našega kmeta, ki v trmi za brazdo zemlje zatoči cel grunt, končno sem vselej spoznal, da tavam kakor slepec po Rusiji. Kakor je pri nas vse tesno, da se od same tesnobe dušimo, tako je tam vse razsežno. Prostor gre skoraj v neskončnost, zato je tudi ruska duša tako brezbrezna, malen-